

VII. FEJEZET A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK

86. §

(1) A települések és a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvényben meghatározott más területi egységek lakóit megilleti a helyi önkormányzás joga.

A tervezet továbbra is a helyi önkormányzás alanyaként határozza meg a településeket, azonban a hatályos Alkotmánytól eltérve törvényi szintre hagyja az önkormányzat jogával szintén rendelkező területi egységek meghatározását, így megteremti annak a lehetőségét, hogy a törvényalkotó e döntésében a szubszidiaritás elvét érvényesítse. Az alkotmányszöveg abban sem foglal állást, hogy minden településen kell-e képviselő-testületet választani, így a törvényalkotó ebben a kérdésben is kétharmados többséggel dönthet. Abban azonban kötve van az Országgyűlés keze, hogy minden településen kell működnie legalább egy, az adott település lakói által választott önkormányzati tisztségviselőnek.

(2) A helyi önkormányzás joga a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézésére terjed ki.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely a helyi közhatalom gyakorlását (minthogy az a helyi közügyek gyakorlásának része) nem nevesíti.

(3) A helyi közösség a helyi önkormányzáshoz való jogot a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választása alapján képviseleti úton, valamint törvényben meghatározott esetekben közvetlenül gyakorolja.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely – tervezet 2. § (2) bekezdésével azonos módon – egyértelművé teszi, hogy a közvetett demokrácia is csak a törvényi keretek között érvényesülhet.

(4) A helyi népszavazásról és népi kezdeményezésről, továbbá a helyi önkormányzáshoz való jog közvetlen gyakorlásának további intézményeiről törvény rendelkezik, amelynek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

A tervezet minősített többséget igénylő törvényhozási tárgyként nevesíti a közvetlen demokrácia helyi intézményeire vonatkozó szabályozást, megnyitva a törvényalkotás előtt újabb részvételi módok kialakítását.

87. §

(1) A helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását – az előző általános választást követő negyedik naptári év április 1-je és május 31-e közötti időpontra – a köztársasági elnök a választás napját megelőző negyvenötödik és hatvanadik nap között tűzi ki.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb, a választás kitűzésének garanciális szempontból fontos időpontját is meghatározó megfogalmazása. A választást a javaslat – abból a célból,

hogy csökkentse a helyi önkormányzatiság és az országos politika közötti meghatározottságot, valamint az ebből fakadó bénultságot és hatékonyságvesztést – átmeneti rendelkezéssel az országgyűlési ciklusok közepére helyezi át.

(2) A képviselő-testület tagja és a polgármester a mandátumigazolással hivatalba lép. A képviselő-testület a képviselők mandátumának igazolásával alakul meg. A képviselő-testület tagjai és a polgármester a hivatalba lépésüket követően a képviselő-testület előtt esküt vagy fogadalmat tesznek.

(3) A képviselő-testület, illetve a polgármester megbízatása a hivatalba lépésétől a következő képviselő-testület megalakulásáig, illetve a következő polgármester hivatalba lépéséig tart.

A tervezet a mandátumigazolás megtörténtéhez köti az önkormányzati képviselői és a polgármesteri megbízatás kezdetét, egyben az új tisztségviselők hivatalba lépéséhez kapcsolja a hivatal előző viselői mandátumának megszűnését. Így zárható ki, hogy az önkormányzat a hatalomátadás menetében egyetlen esetben se maradhasson hivatalban lévő választott képviselő nélkül.

(4) A képviselő-testületi tagok és a polgármester jogállását, valamint javadalmazását és más juttatásait törvény szabályozza.

A tervezet törvényi szintre utalja az önkormányzat választott tisztségviselőinek jogállására és juttatásaira vonatkozó szabályok meghatározását.

88. §

(1) A helyi önkormányzatok egyenjogúak.

(2) A helyi önkormányzatok kötelezettségei, feladatai és hatáskörei – sajátosságaikhoz igazodóan – eltérőek lehetnek.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A helyi önkormányzat törvény keretei között

a) rendeletet alkot,

b) meghatározza szervezeti és működési rendjét,

c) gyakorolja az önkormányzat tulajdona tekintetében a tulajdonost megillető jogokat,

d) e célra felhasználható vagyonával és bevételeivel vállalkozást folytathat, amely azonban nem veszélyeztetheti kötelező feladatainak ellátását,

e) dönt a helyi adók fajtáiról és mértékéről,

f) meghatározza éves költségvetését, annak alapján önállóan gazdálkodik.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb, az alkotmányos jelentőséggel nem bíró feladatokat nem tartalmazó megfogalmazása. A tervezet a felsorolt feladatcsoportok tekintetében nem tartja fenn azok önkormányzati alapjoggá minősítését, hiszen az alkotmányos védelem alkotmányos intézmények esetében már a feladatok szerepeltetéséből is következik.

(4) A helyi önkormányzat részére kötelező feladatot törvény állapíthat meg.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(5) A helyi önkormányzat szabadon társulhat más önkormányzatokkal, érdek-képviseleti szövetséget hozhat létre, együttműködhet más országok helyi önkormányzataival, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.

A hatályos alkotmányi feladatfelsorolás alapjogi pontjainak önálló, jellegüknek megfelelő megfogalmazása.

(6) Törvény a helyi önkormányzat kötelező feladata és helyi közszolgáltatás ellátására önkormányzati társulás megalakítását írhatja elő, ha e helyi közügyek a társulás útján eredményesebben vagy gazdaságosabban láthatóak el.

A tervezet egyszerű többséggel megalkotható törvény számára teszi lehetővé kötelező önkormányzati társulás előírását.

89. §

(1) A helyi önkormányzat döntését, valamint működését más szerv kizárólag a jogszerűség szempontjából vizsgálhatja felül.

(2) A helyi önkormányzat törvényességi ellenőrzéséről a Kormány, pénzügyi és gazdasági ellenőrzéséről az Állami Számvevőszék gondoskodik.

(3) A helyi önkormányzat jogsértő döntésének felülvizsgálata a bíróság hatáskörébe tartozik.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, azzal, hogy a jogsértő önkormányzati rendeletek felülvizsgálata is bírósági hatáskörbe kerül.

90. §

(1) A helyi önkormányzat hatásköreit – törvényben meghatározottak szerint – a képviselő-testület, a részönkormányzat, a képviselő-testület bizottsága vagy a polgármester gyakorolhatja.

A tervezet törvényi szintre hagyná az önkormányzati hatáskörök megosztását a polgármester, illetve az önkormányzat testületei között, ám zártan határozza meg azon szervek körét, amelyek önkormányzati hatáskört gyakorolhatnak.

(2) A polgármesteri tisztséget ugyanaz a személy legfeljebb tizenkét éven át töltheti be.

A hatalommegosztás temporális dimenziójának érdekében biztosítani szükséges, hogy hegemón politikai centrum egy személy körül tartósan ne tudjon kialakulni. Átmenti rendelkezésként szükséges rögzíteni, hogy a tizenkét éves időtartam csak az új alkotmány hatálybalépésétől számítódik.

(3) A képviselő-testület bizottságot választhat, és törvényben meghatározott feltételek szerint hivatalt hozhat létre.

A hatályos alaptörvénnyel szemben a rendelkezés az önálló hivatal létrehozását – a közpénzekkel való felelős gazdálkodás érdekében – csak törvényi keretek között garantálja.

(4) A településrész vagy a területi egység részének választópolgárai kezdeményezhetik részönkormányzat megalakítását, amely az illetékességi területén a helyi önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában meghatározott feladatokat látja el.

A részönkormányzat a helyi önkormányzás fontos formája, így annak alapvető kereteit az alaptörvényben indokolt kijelölni.

(5) Törvény vagy kormányrendelet államigazgatási hatáskört állapíthat meg a képviselő-testület hivatala vezetőjének, továbbá kivételesen a polgármesternek.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb, az alkotmányi szintet nem igénylő elemeket (így a képviselő-testület hivatala ügyintézőjének említése, a jegyzői tisztség nevesítése) nem tartalmazó megfogalmazása.

(6) A helyi önkormányzat szervezetéről a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény rendelkezik.

A tervezet az önkormányzati szervezet törvényi szabályai tekintetében fenntartja a minősített többség követelményét.